

ՄԱՏԵՆԱԳՐԱԿԱՆ

ՊԵՐՍԿԱՆՆԵՐ ՆՈՐԱԳՈՅՆ ԸՇՈՒՂՆԵՐ

ԸՇՈՒՂ ԵԼԼԵՎԵՐԳՈՒ ԵՐԳԵՐԸ

(Հարստութիւն)

5. Երգծական:

ա. Էյ պարօններ:

Էյ պարօններ, մի հօրթ ունի աջայիպ,
Ափսոս շատ բրթօթ էր, իսկի մազ չունէր.
Զանքն շատ նազուք էր, ցվերվաց էր քիպ,
Ինքն շատ երկար էր, իսկի դազ չունէր:

Հօրթրս շատ սիրուն էր անկիրպ բիֆարման,
Միսն ջանի վնաս, վտաններն դարման.
Հատ փօսխօռ էր, կու տէր կես չարէք դարման,
Ինչ առաջն ածիր իսկի նազ չունէր:

Ծառի պէս ճուղի ունի հօրթիս կօտօշն,
Վտաններն իրուր կպած, շատ լէն էր դօշն.
Հետն լուծ չէր էրթայ զարբով դօմէշն,
Վէժկու կամ չամի հետ իսկի հազ չունէր:

Օվ իմ հօրթն առնէր զնջիւր կապ դնէր,
Հատ չաղ էր, ջան չունէր ճանայպար գնէր.
Եղներին փայլուտ էր, վտի տակ մնէր,
Զէյրանի պէս իսկի վաղ չունէր:

Տէրտէրի աքլուրն կամ ուստիս ուլն,
Զլտին էլ կաթէնէր իմ հօրթի ջուլն.
Հատ եքայ թաջերնէր քաշում ին հուլն,
Մուշտարին ինչ անէր, որ ալմազ չունէր:

Ալահվերտի հօրթթ տարար մէյդանն,
Զվարդ ժաժ է դալին, կօտած էր ջանն.
Օվ որ չուզեր կառնէր էտպէս հայվանն,
Ինքն շատ խելօք էր, լաւ մջազ չունէր:

բ. Աջայիպ ղեռի տալար է:

Աջայիպ բեռի տալար է,
Ափսոս մի քիչ փիս հալ ունի.
Միտկն մօլորած խավար է,
Զեմ գիտի ինչ խիալ ունի.

Եփօր գլուխն տկում է,
Ականջներն փիս դգում է.
Չամուշի նման ճկում է,
Եդէվէն քաջի տալ ունի:

Ինչ վազտ բերանն բացում ա,
Ում տեսնում ա, հալածում ա.

Հան նման մարդի խածում ա,
Երկու անիրաւ քալ ունի:

Որ տաքնում ա, էլ չի սառի,
Հայվանն էտ նման շառի.
Թէ ասեմ քաֆկու ա դառի,
Զուրս ձեռն ու վտան նալ ունի:

Վարդան օղի մինն ճարի,
Էտ մալն ծախէ, յիմար է.
Որ իսկի վաղդ չէ թիմար է,
Ափսոս Ղաշաբու շալ ունի:

գ. Հարցրէք Գիւնօսին:

Հարցրէք դալաք Գիւնօսին,
Ասէք չումար նազ ես անում.
Ուղում ան, որ հետրտ խօսան,
Դու քեզի զարազ աս անում:

Ղարազ աս ինձից խօսված,
Պէտկ ա քեզի մին լաւ գովաց.
Լաշլա տկլուր, փորքա սոված,
Միշտ քուչէքն դազ ես անում:

Գաղէ դազ քուչէ քուչէքն չափում,
Ինչ որ ձեռ աս քցում, աբում.
Ամէն մարդու կնկայ խափում,
Ետօյ մին քուջ տաղ աս անում:

Երեվելի լաւ ջիվան ես,
Լաւ բողջայ համամ կէ տանես.
Գիշեր, ցերեկ խալի տանես,
Մին ճօտ հայ մարազ աս անում:

Տես քո ածիլի ղայիշին,
Որ կախ ա առչիկիտ փշին.
Էլ ինչ ասեմ քեզպէս իշին,
Որ դու էտով հազ աս անում:

Վարդան օղուս լաւ ճանաչէ,
Թէ չես վախում, բաս ամանչէ.
Էտ քո արածն մէ բան չէ,
Դու քեզ բաղմջազ աս անում:

դ. Զարթարին:

Էյ պարօններ եկէք տեսէք,
Այտ բարի հալն Զարթարին.
Ամէնան մաջլուտ ասէք,
Ուր շօրօր տալն Զարթարին:

Ոչ շարմ ունի, ոչ թէ հայայ,
Ինքն իրան արեւ է զայեայ.
Հաղար լիտրն կաթի մայայ,
Սուտկի ա լալն Զարթարին:

Ինքն իրան թրթրում է,
Հատ խօսէ, փրփրում է.
Ում հասնում է քրքրում է,
Բերանի քանն Զարթարին:

Օվ էտպէս մարդին ուրանայ,
Երկու աջիով կէ կորանա.
Պէտկ ա դռներն մուրսնայ,
Միչի աջալն Զարթարին:

Վարդան օղլուս չէ ճանսջում,
Ոչ վախում ա, ոչ ամանջում.
Թաքուն մուշտարի է կանջում,
Էտ է խիալն Զարթարին:

է. Երեք կնիկ:

Երեք կնիկ մին գուդարի նստում ան,
Յուզում ան որ մայլէն քանդ ու քար անեն.
Փափաւով հայ իրուր խոտում ան,
Ուզում ան գետնին հետ խովայսար անեն:

Ոչ վախ ունեն, ոչ թէ ամթ մէ մարթուց,
Բասկի անըսկամ ան, ընկել ան բարթից.
Փչութեանք պոծել ան ամենան զարթից,
Չեն յիմանում թէ ինչ տեսաք ճար անեն:

Անճար մնացել ան վերջի եարումըն,
Եաշերն հասել ա յուրսուն տարումըն.
Դօր հայվանն մէնակ մնայ սարումըն,
Մօլորվել ան յուր մօդ ահ ու զար անեն:

Ահ ու զար անեն ու երվելով մնան,
Հկով ապայկանվաց, մարնով կը շնան.
Վերջումըն սվերես գատաստան գնան,
Խօղըն գլխըներին բարաբար անեն:

Ալահճէրտի երկար կադնէ թամաշայ,
Տես ինչեր կը խօսեն բօլով չափայայ.
Գործերն չարութեան անում տն հաշայ,
Աշկարայ բաներըն դօրըն քար անեն:

զ. Տանըս քերեհ:

Ջանըս բերնէս գանգաթ արաւ,
Ինչ արիւր սուր ակուէքըս.
Մարդարիտի նման շարաց,
Համեմաթ ու դուր ակուէքըս:

Լզու դու էլ մաննակից իր,
Լավ թափեցիր զուր ակուէքըս.
Յվերտիցի մէկու մէկուց,
Աշայիք մանշուր ակուէքըս:

Ոչ ապք գիտէին, ոչ թէ պաղ,
Ուտեր, խմէր հէշ չէր աշի.
Հում թէ էփաց հալած էին,
Որպէս ուրաքըն փտտաշի:

Կօճ ու կակալըն ջառթէին,
Օվ կատեր որ դորանք մաշի.
Հիգ եւ վեց ծալ հացըն կտրէր,
Մարի քաշաց թուր ակուէքըս:

Գլուխ դու գանձիտ յիշխան ես,
Միթէ ոչէ խապար չունես.

Ականջներս վրեդ լսող,
Աշկերտ խփել ես քուն ես:

Օգնութուն չէլա քեզանից,
Միթէ սար սարի չուն ունես.
Ժանկօտվեցան կեղտի միջում,
Սիպտակ ու մաքուր ակուես:

Ալահճէրտի մի մտածի,
Շատօնք կան մեծ քեզի նշան.
Ետի օրիցըն վախեցիր,
Որ գալու է սաստիկ թիֆան:

Հարաֆային քաման փչի,
Արեւելան հղղ կեդան.
Սրբի միայեղ տանելով,
Որպէս գարնան ջուր ակուէքըս:

է. Յարթուհ Միհաս Մարտիրոսին:

Էյ պարօններ ուզում ամ գովեմ,
Յարթուն Մինաս Մարտիրոսին.
Որ յիմանան թէ ես օվ եմ,
Յարթուն Մինաս Մարտիրոսին:

Էտօնք սէնդիկի վերել են,
Կասես բաս երբեք էլ չիլ են.
Առանց մտածութի վիլ են,
Յարթուն մինաս Մարտիրոսին:

Ուտում ան ախկատի փուղն,
Դօր գադուկի գլխի գողըն.
Ջանէներն ընկնի դօղն,
Յարթուն Մինաս Մարտիրոսին:

Ուտում ան, խմում ան մասդ են,
Տեսէք վզերն ինչ հաստ են.
Մարդ չունենք որ էտուց սաստեն,
Յարթուն Մինաս Մարտիրոսին:

Փող տալիս ոսկէ վիլ,
Տանի, ուտի, խմի, գզի.
Ախկատըն աշկերն մզի,
Յարթուն Մինաս Մարտիրոսին:

Ոմրն են գրում հարբատի,
Համէցէք են տնում նտի.
Որ ինչ է ուրէնց չէ խտի,
Յարթուն Մինաս Մարտիրոսին:

Գանգատ անեն որբազանին,
Որ եթուք էլի եդ բանին.
Չէ քցեն թուրքի դիվանին,
Յարթուն Մինաս Մարտիրոսին:

Յարթուն Մինաս ու Տատիկի,
Կարօտին ոսկէ հատիկի.
Վերջըն էլի էնէնց պիտի,
Յարթուն Մինաս Մարտիրոսին:

Երեքն էլ միայնօրուդ են,
Մէկ մէկուց ավել կօրդ են.

Ուզում ան աղկատին մօրթ են,
Յարթուն Մինաս Մարտիրոսին:

Ախպատէր գրէք Հնդկաստան,
Կիսվէյէք էլէք միայրան.
Էնդից դրանց պատասխան տան,
Յարթուն Մինաս Մարտիրոսին:

Բաւքի էնդից ձեզ երնի ճար,
Որ չէ մնաք խեղճ ու նաչար.
Էստօկ ձեզի կանեն Փարար,
Յարթուն Մինաս Մարտիրոսին:

Վարդան օղլին ասում ա,
Համ տեսնում ա, համ լսում ա.
Չասէք էտօնց բանբասում ա,
Յարթուն Մինաս Մարտիրոսին:

Ն. Փոխվեցաւ Քոռոյու վարքերն:

Փոխվեցաւ Քոռոյու վարքերն,
Որ աղչքներն կարթացին.
Քանդեցին ամէն սարքերն,
Մեծ ու պսակ աչկէ բացին:

Աչկէ բացին, չին ամանչում,
Տաղ ին ասում, խաղ ին կանչում.
Ուրէնց մծին չին ճանանջում,
Դառ ավէյի հպարտացին:

Հպարտ հպարտ քուչեն գնում,
Ոչ ում մարդայտեղ չին դնում.
Չեռ ու ոտ, մազեր ին խինում,
Ամթ քաշեց երօբացին:

Երօբ չունին էտէնց բաներ,
Կամ իրան սուլթան ու խաներ.
Դուռ ին բերի վատ նշաններ,
Էտ բանօվ նաւիած ին:

Բան չին յիմանում մաղբուր ին,
Արեւուններն եռ ղուրուր ին.
Ուրէնք ջայէլ մէ բուռ ջուր ին,
Տղէքերն չիթի գրեցին:

Չիթի ին գրում պէտկ ա գաս,
Որ ինձ գրիստ պատասխան տաս.
Դու էլ երկու միտ չէ մնաս,
Դու ղտոցի չէր, աշկարեցին:

Աշկար առնում ին ջէյտի ճուտ,
Չինգար կարին, յուսերն փոթ.
Աթր ին պահում անուշայհում,
Համամ գնալուն քովեցին:

Քովում ան ու գալիս խաղում,
Նոր վարժայտան միջի բաղում.
Ոչ ամանչում ան, ոչ գաղում,
Էտ կանունն էլ նոր գրէցին:

Վարդան օղլի միլին նաչի,
Մտածելով ջանրտ մաչի.
Ամէն մարդ ուր դարդն քաշի,
Ճար չիլենեայ սօվօրացին:

Թ. Վատ ջամ ու վարդա:

Վատ ջան ա վարես կանաչի,
Ոչ իր էկի գէհուր աշուղ.
Լաւ է որ ինձ չիր ճանաչի,
Մօտըս կանդնելու ուր աշուղ:

Մօտըս նստում ես դու նադան,
Չես յիմանում խօսկի մագան.
Կոտրատեմ քո ջան ու բագան,
Տէս դժվար է թէ դուր աշուղ:

Հապաս տեղըն քաշում ես բաս,
Յուրէ այդ քո սրտի հավաս.
Թէ ուզում աս բան հասկանաս,
Կակնէ յուստի հուլուր աշուղ:

Ղուլուղ արայ ելի վարպետ,
Դուջէ գարնան սէլաֆի գէդ.
Ման արի գիտուն մարթի հետ,
Մի լինի կնկայ քուր աշուղ:

Խօսկերըտ ասում ըս քանտայ,
Ամէն կոտրատայ ու բանտայ.
Պէտք ա որ միրուքթ գնտայ,
Երեսըտ լինի մուր աշուղ:

Քեզ պէս զատերըն հայվան են,
Էնդուր հապաս բաներ կանեն.
Չին կարայ որ ինձի տանեն,
Թէ կիսվեն բուրէց բուր աշուղ:

Ալլահվերտին եմ յուստըտ,
Դու ինձի մի քցի զաստըտ.
Կը ցվէրվի բանդ ու բաստըտ,
Թէ մեք դիպանք իրուր աշուղ:

6. Ժամանակագրական-վարքագրական:

ա. Հազար ութն հարենոր:

Հազար ութն հարենուր վաթսուն վեց թվին,
Լսեցինք եւ տեսանք թէ ինչ դար ելաւ.
Օրօյտացին ամբերն, իրուր ձէն տվին,
Դուչեց ձուն եւ անձրեւ ահ ու զար ելաւ:

Դեգդեմբերի ամսի տասն էր հալայ,
Պատժեցաւ մեր Տէրըն, որ տվեց բալայ.
Քանդեց գեղ ու գավառ, քաղաք կամ զալայ,
Դաստեց իրուր գլխի բացը է սար ելաւ:

Սարերէն զջում է գօռալով ջուրըն,
Պատերըն կտրում է դօր մարթին, թուրն.
Անձար մնացել ին խաղ բուրէց բուրըն,
Ողպացինք առ Աստվաց մեզի ետք ելաւ:

Ետք ելաւ, հանդարտեց երկիւր զգինին,
Փրկեց Տէր Աստվացն, ողորմաց ինքրն.
Թարբիպրն աշխարի փոխվեցաւ գութրն,
Անցմաքն ֆաղիւրի շատ անճար ելաւ:

Անճար մնաց, ելինք շիվարաց մամուլ,
կամքն Աստվածու էր, ում հետ անեք զա.
Աւսհվէրտի ֆաղիւր դու մի քաշի ջաւ,
Տեսիր քո աշխարհ սիրարտ քար ելաւ:

բ. Հազար ութն հարյուր թիֆլին:

Հազար ութն հարյուր թիֆլին ըթսնին,
Բովանդակ աշխարհն թանգնազար ելաւ.
Կարավ խեղճանքն, էլ ոչ ով չունին,
Կապվեց առուուրն, վատ բաղար ելաւ:

Անճար մարտիգ, շատօնք մնացին լալով,
Օր ին անցկացընում շատ դառն հալով.
Բարեկամ իրուր տունն չէ գնալ քալով,
Հռեցան իրուրնից, ահ ու զար ելաւ:

Ահ ու զար ին քաշում թաջէր ու բաղալ,
Էլ չունին մուշտարի, որ ծաղին մին գալ.
Ալաֆներն բաղկալ կամ ամեն բարվալ,
Բովանդակ իսնաֆի շատ զարար ելաւ:

Վարդան օղի տեսար ինչքան ին լալիս,
Ընկել ին դռնէ դուռ, հայ ման ին գալիս.
Փողավոր մարդէքանց ուշունց ին տալիս,
Տեսի անճարներուն, որ ֆարար ելաւ:

գ. Մտածեղ տոմ:

Մտածել տմ ժամանակս,
Աննամուսի օր ա ելի.
Բաղմել տ մեղի ու կրակն,
Չեմ հասկանում զօր ա ելի:

Բառնվել տ ամեն ուրն,
Որդին չէ ծանաչում հէրն.
Կամ թէ ուրեկն ծէնող մէրն,
Առաջ չէ կար, նոր ա ելի:

Էլ ոչ ով խաթիր չէ պահում,
Որդին հօր երեսին վայում.
Օվ տ ապրիմանդի նայում,
Մեծ պատիվն ջուր ա ելի:

Վարդան օղի էտ էր շայլոյ,
Չարչարանքով կտրնայլոյ.
Ղուսայ տալ մինչի մայլոյ,
Որդին ջանի բօր ա ելի:

դ. Թիւն հազար ութն հարյուր:

Թիւն հազար ութն հարյուր իննասուն ժամանակին,
Բուրբ աներումն տեսայ սմայվարներ լի կրակ ին.
Մին ու երկու եւ տասն չէր, ողջ միտսին բովան-
գակ ին,

Աջայիլ մին ծէս ա ելի նաթաթով չայն Ջուղայու,
Ման եկայ բուրբ աշխարն չէ տեսայ թայն Ջու-
ղայու:

Ինչ վաղտ գնում ան նորբաղուն,
Դօր թակարն ուր թաղուն.
Էլ չեն անձկածում վաղուն,
Սէհաթով չայն Ջուղայու,
Ոմանք միշտայպէս գրում ան,
Ամենան սայն Ջուղայու:

Սաբաի որ մին խմում ան,
Առում ան դառ այո քիչ ելաւ.
Ղանդ ու շաքար չեն հաւանում,
Հարուստների մօտ փուշ ելաւ:
Կէսօրին կամ իրեկնայպիս,
Մին դօտ փորերն փիշ ելաւ.
Ըսկում ան իրուր քցեն,
Լաւ կաթով չայն Ջուղայու,
Հալայ ոչ ով խաբար չունի,
Դուռ եկաւ վայն Ջուղայու:

Շատօնք ոչիչ գուման չունեն,
Նեղութեան անճար ան մնում.
Ամանչում ան, որ դուռ գնան,
Եանի թէ արուռ ան պայում.
Էլ իրուրնից ետ չեն մնում,
Առանցի շաքար ան խմում.
Էլի եփում ան, ճար չէկայ,
Ալաթով չայն Ջուղայու,
Մէկամեկուց յուռուժված ան,
Բովանդակ հայն Ջուղայու:

Ոսկէ մատանի ու քամար,
Բօլոր ծախում ան անօգութ.
Ոչ դօտ գիտեն, ոչ թէ գիշնամ,
Ոչ մէկիցն էլ չունեն փութ.
Չեմ յիմանում միգի այսօր,
Այո տակ ջուրն ում էլալ դուռ,
Որ սովորութեանք խմում ան,
Լարեթով չայն Ջուղայու,
Ամենվին չեն կուշտանում,
Տեսեք ագահն Ջուղայու:

Շատօնք քրմակ բօթօժներն,
Դալարներուն պախ ան տալիս.
Սաթ տմ ուրեկն բօղաղներն,
Մարթաքանցն վախ են տալիս.
Խեղճերն ինչ աշխատում ան,
Անջաղ փողի շախ ան տալիս,
Ուրեկն անխնայ խմում ան,
Լաղաթով չայն Ջուղայու.
Կան մարտիք, որ խմացում ան,
Քաշում ան ահն Ջուղայու:

Ալթաւ ու չինութայի թակալէքն ոչիչ դառան,
Թամամ դուռ բերին ծախելու, բօլոր գեղեցիքն
առան.
Բուրբ չաշիայ քանդեցին, դրին կրակի մջ
վառան,

Որ մին յետալ զառն հանեն թոյմաթով չայն Զու-
ղայու,
Թագուն բաներն դուս եկաւ էն ասլէ թայեն Զու-
ղայու:

Շաբաթ օրն համամի ան, փող չեն ճարում, որ տան
հինի,
Պարտքով էն, մաջլիս ան քցում, խմում ան արաղ
ու գինի.
Ամէն փորցելով ամ ասում, տեսէք մինն սուտ չէ
լինի,
Ով որ չավատայ ցուց կտամ սաբէթով չայն Զու-
ղայու,
Աստված ողորմայ չէ տեսնուք մին ակ ու վայն
Զուղայու:

Խեղճ կնանիքն սօրվել ան նայչաֆիլ չավար ան
մնում,
Մին թաց դուլբայ որ գործում ան, տանում ան
գրաւ ան դնում.
Աղաջում ան դուկանդարին մին դաննար պէլագ ան
գնում,
Մին քիչ էլ չիրա ան խառնում, շարբաթով չայն
Զուղայու.
Վէրջաց ամէնան կողմից չմնաց փայն Զուղայու:
Վարդան օղի Ալահվէրտի թէ խէլգ ունես քեզ
խրատէ,
Կամ քո տուն ու գերտաօին կուլ արայ, հայ միշտ
ատէ.
Ամիսն մին երկու անգամ չայ խմես դառ քեզ շատ է.
Պաճառ հուգ մէ չկայ վերէտ զայմաթով չայն
Զուղայու,
Զէ տեսնուք չայեն Զուղայու:

ն. Թիսն հաղար ինն հարիս:

Թիսն հաղար ինն հարեուր էն վախտին,
Մեծ ու պատիկ լսեցէք բանն Զուղայու.
Լոյսայորչու ասին ինչ տարայբաղաին,
Որ դուս եկայ վատ նշանն Զուղայու:

Նշաններն ասեմ ամէն յիմացէք,
Միտկ է գրէք այս ասածըս բտացէք.
Ըսգուշ կացէք, անգուշտիտ լաւ բացէք,
Գնաց սէր ու միայբանն Զուղայու:

Միայբան չի լինի մեր հայոց ասին,
Էնդուր է նվազում գոր ցօրնի խասին.
Մեծ իշխան է յուզում, որ քցի սասին,
Իւլայի թէ վարժայտանն Զուղայու:

Վարժայտանումն կայ ու թն հատ վարպետ,
Ամէն էլ գուջլում ան շատ հնարայգետ.
Երեւում ա, որ սէր չունեն իրուր հետ,
Դառ չէ լսի սրբազան Զուղայու:

Սրբազանն յիմանայ էտօնք կէ սաստի,
Ուտում ան մովտայ, փուլն անում ան մաստի.

Մասխարութուն է էտօնք ուստի,
Զէնն գնաց Հոկաստանըն Զուղայու:

Հէնդկաստանումն կայ յուսումնարանն,
Բայց ոչ օվ չէ տեսայ, որ մօրթէն շանն.
Իսկի միլաթ չի ունդունի էտ բանն,
Լուրն չէրթայ Հայաստանըն Զուղայու:

Հայաստանն ամէնան տեղ պարծանք է,
Թէ յիմանանք մեզի համար մեծկանք է.
Ամէն սրբարոց տեղ հաստատուն վաք է,
Միշտ տալիս ան գովայտանն Զուղայու:

Գովելի է թաթթօնն նոր դուս եկաց,
Հաքնվում են, ման են դալիս սրբնթաց.
Ժամանակն ընկել է երիտասարթաց,
Գովվում ան սուլթան ու խանն Զուղայու:

Խանութունն օվ օր ուղէնայ տիրէ,
Եթէ որ կարէնայ գործածի ծիր է.
Ամէ մարդու բան չէ, դայ մեծ խնդիր է,
Օվ տեսէլ ա չարչարանն Զուղայու:

Զարչարանն օվ տեսէլ ա էն վաղտին,
Մեր անցայլ ծէրէրն շատ տարայբաղտ ին.
Լուծիքն շարունակ կէ նստին թախտին,
Ժառանգել ին մեծ մէլդանն Զուղայու:

Վարդան օղի օվ որ քո խօսին առնէ,
Միտին մաքուր պայէ Զուղէն չէ խառնէ.
Պաճառ ժամանակն մէ փօքր դառն է,
Հասէլ ա այս ասլիջանն Զուղայու:

դ. Թկարվանի նման¹:

Շկարվանի նման ճամփայ ին կապում,
Ինչ որ գիր էր ընկնում գողտոցի աբում.
Մարդ ու կին համ Փարզադ իրուր խապում,
Փաղիր մարթի համար մեծ շիվան ելաւ:

Շիվան ին անում, համ կոիվ ու դավայ,
Էլ ախպէր աղպօրն չէր գնում մավայ.
Հայ միշտ զալմուղալ էր համարցակ եավայ,
Ոչ դատաստան, ոչ թէ հախ գիվան ելաւ:

Դիվանն ընկել էր ամէն նամարդի,
Էլ ոչ օվ չէր հասնում Փաղերի դարտի.
Օվ էր մտիկ տալիս երեսի փարդի,
Ցվէրվան Վարայբաղ մինչ Շրվան ելաւ:

Շրվան ու Շամախի թամամ Գուռլդտան,
Որ քաղաքն ասեն Ըսպէ հանցի կան.
Ցէվէրվաց չափու հաւ կամ թէ նօվլիվան,
Վաթայվար տեղներն բիայբան ելաւ:

Բիայբանում տարայկուտաց մնային,
Դրիստ ճանփայ չին գգանում գնէին.
Ցեղ չունէին որ մին սէհաթ քնէին,
Հանկրտաութան չէ կար բիֆար ելաւ:

¹ Գովտարում այս ոտանաւորի սկզբի հինգ տները պակասում են:

Բիֆարման մնացին էլ չունէին ճար,
Ցվէրվաց զարիպ տեղ ընկան գարբեդար,
Որ ժամանակ աշխարհը ելաւ բարդարար,
Օվ որ ուզեց դառցաւ, ուր վաթան ելաւ:

Վաթան էլաւ օվ որ պոծավ զաֆաֆից,
Գլուխն դինջացաւ էտ ասուլից,
Աշտեց ուր ջանն գուռի ընտից,
Դառցաւ հայրենիքն սայլալան ելաւ:

Միայրան ման գէգէր հետ ուր ասկերին,
Փառք տվէր Աստուծուն ազատվեց գերին,
Ողորմութուն ելաւ խեղ շաշարներին,
Օվ մնաց թաղալդան նոր ինսան ելաւ:

Ինսանն պէտի ա, որ միշտ խօնար լինի,
Որ վերջն օրն իրան համար տեղ չինի,
Պղինձն ապ, արծաթ ասկէղէն գինի,
Էն օրն որ ուղիղ դատաստան ելաւ:

Դատաստանին արժան ելին Յիսուսին,
Որ քալէ մէխէրն խառնվի լյաին,
Վերին Երուսաղէմ մարգարիաց դասին,
Հայ նստաց չուր կողմն չղաղլան ելաւ:

Չղաղլան է դախարն եղեմայկան,
Օվ օք որ ընկանեն յաւիգենայկան,
Պոծնէլիք չէքայ, որ մին էլ դուս դան,
Լոյսեղէն օթէվան տոց մաքան ելաւ:

Մաքան էլաւ անպարպելի հայ մնաց,
Երանի էն մարդուն, որ էտեղ դնաց,
Դասերու վերինն առաչիրդաց,
Օվհանէս Մկերտչին միաբան ելաւ:

Միայրան կէ մնան առանցի վաղայ,
Սուրբ ավետարանն ինքն չէհագ ա,
Սէհակայ պէս մաքուրն ա, անարագ ա,
Ապրէհամայ որդին, որ զուրբան ելաւ:

Ղուրբան ասկէքն հայերէն մատաղ,
Խոնայրաբաւ կազնաց ոչիջ չոնէր վախ,
Հրաման Աստուծու զոյն ծառէն կախ,
Աթօռիցն էդպէս հրաման ելաւ:

Վարդան օղի լաւ մտած է քո բանին,
Որ չինես խորխորատ մութն մաքանին,
Տէրն արժան անի ուր դատաստանին,
Օվ պայի ուրն մեծ ասկէլան ելաւ:

Հրատարակեց՝ ԱՐԱՐ ԵՐԵՄԵԱՆ

ՕԼՄԻԻՑԻ ԳԵՂԱՔԵՂԱՆ ԴՐՈՏԱՆ ՀԱՅԵ- ՐԷՆ ԵՐԿՈՒ ԶԵՌԳԻՐՆԵՐԸ

1.

թ. III, 17.

ՊԱՏԱՐԱԳԱՄԱՏՈՅՑ ԵՒ ԺԱՇՈՅ

ՌԷԺԻԼ = 1728:

ԹՈՒՂԹՔ Ա. հատորը՝ 69, Բ. հատորը 50: —
ՄԵԾՈՒԹԻՒՆՆ՝ 35X24: — ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ երկսին, 26X
7,50: — ՏՈՂ՝ 38: — ՆԻՒԹ՝ ԹՈՒՂ զօրաւոր: — ԿԱԶՄ՝
մանուշակագոյն կաշեկազմ՝ ոսկեզօծ, զանազան սիրուն
զարդերով, քիչ մը վնասուած: Կոնակը զրուած է
«Missale 1677, B, 7» — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ կարմիր թանաքով:
— ԳԻՐ՝ նոսրագիր: — ԵՐԿՈՒՅԻՐՔ՝ կարմիր թանաքով:
— ԴԱՏԱՐԵ՛ Ա. հատորին մէջ ԹՂ. 1ա—4բ, 7ա, բ:
— ԴԱՏԱՐԵ՛ Բ. հատորին մէջ ԹՂ. 1ա—4բ, 43բ, 53բ:
68բ—69բ. Բ. հատորին մէջ ԹՂ. 1ա—4բ, 43բ, 53բ:
ԺԱՄԱՆԱԿ՝ ՌԷԺԻԼ = 1728: — ԳՐԻՉ՝ ՎԵՐԺԱՆԷՍ արք-
եպիսկոպոս: — ՏԵՂԻ՝ հռոմ: — ՅԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒ-
ԹԻՒՆ՝ ԹՂ. 7ա (Բ. հտոր): — ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ՝ ՉԵՆԱ-
գիրս կազմուած է մի քանի տպագրութիւններու հետ
եւ քաժմուած է երկու հատորի:

Մատենա է Պատարագամատոյց եւ

Ճաշոց:

Տպագիր. էջ 1. «Սպասաւորութիւն պա-
տարագի, Ministerium missae, Romae, typis
Sacrae Congregationis de Propaganda fide,
MDCLXXVII».

Կը սկսի «Խորհուրդ խորին» ով եւ կ'ա-
ւարտի «Պահպանեցէ, իվ (էջ 19):

Տպագիր. էջ 21. «Correctiones officii
divini Armenorum. Սրբադրութիւն ժամակար-
գութեան Հայոց ըն ժամագրկան, որոյ մակդիրն
է այսպէս՝ Աղօթամատոյց եւ ժամագիրք, ի հայ-
րապետութեան Տեառն Յակոբայ Կաթողիկոսի
սրբոյ Էջմիածնի, յԱմսդէլօտամոմ, ի Թւոյն
Քրիստոսի 1667 եւ Հայոց 1116 Փետրվարի
ամսոյ քսան,»

Տպագիր. էջ 25. «Correctiones Hym-
norum Armenorum. Սրբադրութիւնք շարա-
կանաց ըն գրքով, որոյ մակագիրն է այսպէս՝ Հա-
րանց, երաժշտական երգեցմունք հոգեւորա-
կանք աստուածայնոց եւ երջանկաց սրբոց վար-
դապետաց Հայոց թարգմանչաց զկարգաւորու-
թիւնս եկեղեց յ վայելչացուցանողաց, ի Թւոյն
Քրիստոսի ՌՈԿԻԵՒ եւ ի Հայոց 1113 յօգոստոսի
ամսոյն ԺԴ. ի տպարան(ի) սուրբ Էջմիածնի եւ
սուրբ Սարգսի, որ յԱմսդէլօտամոմ, յԵրկրորդումն
աւուր վերափոխման տմեի Տիրամօր կուսի»¹:

¹ Ասոր եւ վերիններուն մասին հմտ. «Հայկական
մատենագրութիւնք», Վենետիկ 1883, էջ 633, 224, 512:

